

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De procesovereenkomst. Over de vrijheid van partijen het civiele proces vorm te geven

Knigge, M.W.

Citation

Knigge, M. W. (2012, October 24). *De procesovereenkomst. Over de vrijheid van partijen het civiele proces vorm te geven*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/20018>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/20018>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/20018> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Knigge, Martina Wilhelmina

Title: De procesovereenkomst : over de vrijheid van partijen het civiele proces vorm te geven

Date: 2012-10-24

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Over het burgerlijk proces wordt veel geklaagd: procedures zouden te lang duren, kosten zouden te hoog zijn en het proces te formalistisch.¹ Deze klachten lijken van alle tijden.² Er wordt dan ook voortdurend gezocht naar mogelijke verbeteringen. De oplossing wordt de laatste jaren met name gezocht in een beperking van de partijautonomie en een verschuiving van bevoegdheden naar de rechter.³ Zo hebben de onderzoekers van de Commissie fundamentele herbezinning Nederlands burgerlijk procesrecht ervoor gepleit de partijautonomie als grondslag voor het proces los te laten en in plaats daarvan als uitgangspunt de gezamenlijke verantwoordelijkheid van rechter en partijen te nemen. De partijautonomie zou namelijk als gevolg hebben dat het proces wordt opgevat als strijdtoneel, hetgeen zou leiden tot tactisch gedrag vanuit het eigen belang en verwaarlozing van het processuele belang van de wederpartij.⁴

Zelfs indien partijen hun autonomie gebruiken om samen te werken, wordt het resultaat niet altijd als wenselijk ervaren. Zo wordt vaak beweerd dat partijen te gemakkelijk akkoord gaan met verzoeken tot uitstel van de wederpartij. Dit zou een belangrijke oorzaak zijn waarom procedures zo lang duren.⁵

Wordt de autonomie van partijen dus meestal ervaren als een probleem, door sommigen wordt hierin ook een mogelijke oplossing gezien. Partijen zouden namelijk, door procesafspraken te maken, kunnen zorgen voor een procedure op maat.⁶ De gedachte is dat verschillende typen zaken verschillende procedures vereisen. Differentiatie van procedures door de wetgever heeft echter als nadeel dat het procederen gecompliceerder wordt. Immers, hoe meer onderscheidingen het procesrecht kent, des te meer debat er ontstaat over procedurele kwesties.⁷ De oplossing hiervoor zou zijn om partijen zelf de procedure vast te laten stellen. Zo kan de procedure worden

1 Zie Asser, Groen & Vranken 2003, p. 21; Van der Wiel 2004, p. 1.

2 Zie hierover ook Dommering 1983, p. 189-191.

3 Zo ook Van der Wiel 2004, p. 2, 351.

4 Asser, Groen & Vranken 2003, p. 77 e.v.

5 Zie bijv. Eshuis 2007, o.a. p. 51, 123, 181, 200-202, 277-278, 287, 288; oudere literatuur betreft Leijten 2000, p. 32-34; Hammerstein 1996, p. 65-66; De Lange-Tegelaar 1995, p. 1503; Barendrecht 1995, p. 74; Mollema 1995, p. 1203; Rapport Gemengde Commissie 1995, m.n. p. 1, 4, 9, 11, 14, 18.

6 Snijders 1987, p. 1493-1496; Duk 2003, p. 65; Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 643.

7 Zie bijv. Asser, Groen & Vranken 2003, p. 149; Snijders 1987, p. 1489-1490.

afgestemd op de behoeften in een specifieke zaak.⁸ Door Asser is bovendien opgemerkt dat een voordeel van procesovereenkomsten boven wetgeving is dat partijen zich wellicht eerder houden aan afspraken die zij zelf gemaakt hebben. Het proces zou hierdoor voorspelbaarder worden.⁹

De autonomie van partijen hoeft dus niet steeds een probleem te zijn, maar kan wellicht juist bijdragen aan een snel en efficiënt verloop van de procedure. Door de wetgever is daarom, in aansluiting op een pleidooi van Asser om meer gebruik te maken van bindende procesafspraken, in artikel 191 Rv een regeling opgenomen om het maken van dergelijke afspraken tussen partijen te faciliteren.¹⁰ In het eerste lid van dit artikel is bepaald dat de rechter na afloop van een voorlopig getuigenverhoor een comparitie kan bevelen. Daarbij kan, blijkens het tweede lid, ook de verdere wijze van behandeling van geschillen worden besproken. Afspraken dienaangaande worden, wanneer een partij dat verlangt, in een proces-verbaal vastgelegd. Volgens toenmalig minister Korthals wordt hiermee een aanzet gegeven tot een meer algemene erkenning van procesafspraken.¹¹

Hoewel de wetgever dus wil stimuleren dat partijen bindende afspraken maken, bestaat over dergelijke overeenkomsten nog veel onduidelijkheid. In welke gevallen is een dergelijke afspraak bijvoorbeeld mogelijk? Kunnen partijen ook afwijken van het procesrecht indien dit niet uitdrukkelijk in de wet is aangegeven? Welke gevolgen hebben dergelijke afspraken? Indien een partij de overeenkomst schendt, kan de wederpartij dan schadevergoeding vorderen wegens wanprestatie? Welk recht is van toepassing op deze overeenkomsten?

Gezien de nuttige rol die procesovereenkomsten (wellicht) zouden kunnen spelen in civiele procedures, is meer duidelijkheid over dergelijke vragen gewenst. Om deze reden worden procesovereenkomsten aan een onderzoek onderworpen.¹²

1.2 Nadere vaststelling van het onderwerp

1.2.1 Gebondenheid rechter

In dit proefschrift worden 'procesovereenkomsten' onderzocht. In deze inleiding kan nog geen exacte definitie van dit begrip worden gegeven: juist door het onderzoek zal duidelijk moeten worden wat een 'procesovereenkomst' nu eigenlijk precies is. Wel wordt hier een nadere afbakening gegeven van de fenomenen die deel uitmaken van het onderzoek.

Er is voor gekozen om enkel overeenkomsten te onderzoeken waardoor de rechter gebonden wordt zonder dat hiervoor zijn goedkeuring is vereist. Met de term 'procesovereenkomst' wordt hierna dus slechts gedoeld op dergelijke overeenkomsten.¹³ Een voorbeeld hiervan is de forumkeuze. Uit artikel 8 lid 1 Rv blijkt dat de Nederlandse

⁸ Zie bijv. Snijders 1987, p. 1493-1496; Duk 2003, p. 65.

⁹ Asser 1999, p. 24 e.v.

¹⁰ Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 367-368; zie Asser 1999, p. 24 e.v.

¹¹ Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 643.

¹² Zie over het belang van een onderzoek naar procesovereenkomsten ook Flach 1995, p. 2643.

¹³ Asser gaat in zijn preadvies uit van een ander begrip 'procesafpraak'. Naar zijn mening behoeven de procesafspraken namelijk steeds de goedkeuring van de rechter. Zie Asser 1999, p. 25.

rechter in principe rechtsmacht heeft indien partijen bij overeenkomst een Nederlandse rechter hebben aangewezen. De rechter heeft in dat geval niet de mogelijkheid om rechtsmacht toch af te wijzen. De goedkeuring van de rechter is in een dergelijk geval niet vereist.

Overeenkomsten die slechts geldig zijn indien de rechter zijn goedkeuring hiervoor geeft, vallen kortom buiten het kader van dit onderzoek. De reden dat gekozen is om dergelijke overeenkomsten uit te sluiten, is ten eerste om het onderzoeksterrein te beperken. Wordt het begrip ‘procesovereenkomst’ ruimer genomen, dan zouden alle gevallen waarin de wet bepaalt dat de rechter rekening houdt met de wil van partijen bij het nemen van een procedurele beslissing, moeten worden gezien als bepalingen die in principe een procesovereenkomst mogelijk maken. Een voorbeeld hiervan is artikel 168 Rv, waarin is bepaald dat de rechter het verhoor van getuigen tot het leveren van tegenbewijs in afwijking van de normaal geldende wettelijke regeling na overleg met partijen kan doen plaatsvinden in aansluiting op het verhoor van de voor het bewijs gehoorde getuigen. Hoewel de rechter in een dergelijk geval wel gewicht zal toekennen aan overeenstemming tussen partijen dat het verhoor direct dient plaats te vinden, is hij hieraan niet gebonden.

Naast deze praktische grond bestaan er ook inhoudelijke redenen die een dergelijke beperking rechtvaardigen. De gevallen waarin de rechter tegen zijn wil kan worden gebonden aan de overeenkomst van partijen zijn het meest interessant vanuit het oogpunt van zeggenschap over het proces. Wie heeft uiteindelijk het recht om de gang van zaken tijdens de procedure te bepalen? Zijn dit partijen, om wier materiële rechten het gaat, of is dit de overheid, die de civiele procedure ter beschikking stelt? Met dit onderzoek wordt beoogd om in deze kwestie meer inzicht te verkrijgen.

Deze beperking dwingt ten slotte tot meer nauwkeurigheid bij het onderzoek naar de vraag in welke gevallen partijen geldig een procesovereenkomst kunnen sluiten. Als voorbeeld kan de vraag dienen in hoeverre partijen van de wet afwijkende termijnen voor de procesvoering kunnen overeenkomen. Ter beantwoording van deze vraag zou men kunnen volstaan met de constatering dat, hoewel partijen er belang bij kunnen hebben zelf de termijnen vast te stellen, hier in sommige gevallen ook algemene belangen aan in de weg staan. Conclusie zou dan zijn dat een afspraak op dit gebied wel is toegestaan, maar dat hiervoor steeds de toestemming van de rechter is vereist. Voor partijen is het echter van belang te weten, *in welke gevallen* de rechter zijn goedkeuring zal weigeren. Om dit te kunnen bepalen moet worden onderzocht welke belangen precies aan een dergelijke afspraak in de weg kunnen staan. Een dergelijk belang is bijvoorbeeld het belang dat de organisatie van het gerecht niet wordt doorkruist. Partijen zouden om deze reden bijvoorbeeld niet ervoor kunnen kiezen hun proceshandelingen te verrichten op een dinsdag, indien de vaste roldag van het gerecht een woensdag is. Tegen afspraken waarbij wel uitgegaan wordt van de vaste roldag bestaat, vanuit dit oogpunt althans, geen bezwaar. Dit voorbeeld toont aan dat een onderzoek naar de vraag in welke gevallen de rechter zonder toestemming gebonden is, tot een veel nauwkeuriger analyse dwingt van de belangen die eventueel aan de afspraak in de weg staan. Dit verschaft partijen meer zekerheid: duidelijk wordt *onder welke voorwaarden* afwijking van het procesrecht toelaatbaar is.

Het feit dat voor de overeenkomsten die centraal staan in dit onderzoek de goedkeuring van de rechter niet vereist is, betekent overigens niet dat deze overeenkomsten niet in overleg met de rechter tot stand kunnen komen. Goed denkbaar is dat deze procesovereenkomsten tijdens bijvoorbeeld een regiezitting, na een suggestie hiertoe van de rechter, gesloten worden. Van een vereiste is echter geen sprake.

Nu zal het onderscheid tussen overeenkomsten waaraan de rechter zonder meer gebonden is, en overeenkomsten die zijn goedkeuring behoeven, niet steeds scherp te maken zijn. Als men het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bestudeert, valt op dat er in verschillende wetsbepalingen aandacht is voor de wil van partijen. De gevolgen die aan deze wil worden toegekend, verschillen nogal. Soms dient de rechter de eensluidende wil van partijen zonder meer te volgen: zo is in artikel 229 Rv bepaald dat op verlangen van de in het geding verschenen partijen de rechter de uitspraak uitstelt. In andere gevallen heeft de rechter meer vrijheid. Uit artikel 133 lid 2 Rv blijkt bijvoorbeeld dat partijen uitstel kunnen vragen voor het nemen van conclusies. Volgens dit artikel volgt de rechter een daartoe strekkend, eenstemmig verzoek van partijen, tenzij dit zou leiden tot onredelijke vertraging van het geding. De rechter kan in dit geval het verzoek dus slechts op deze specifieke grond weigeren. Ten slotte lijkt de rechter soms zonder meer voorbij te kunnen gaan aan de wil van partijen. Zo blijkt uit artikel 87 lid 1 Rv dat de rechter op verzoek van partijen een comparitie *kan* bevelen. Hij hoeft dit dus kennelijk niet te doen. Soms is slechts bepaald dat de rechter dient te overleggen met partijen, zonder dat blijkt dat hij ook gevolg moet geven aan hun wensen. Zie in dit verband bijvoorbeeld artikel 168 Rv.

De vraag of de rechter aan de overeenkomst van partijen is gebonden zonder dat hij zijn goedkeuring geeft, is kortom niet eenduidig te beantwoorden. In sommige gevallen kan hij de afspraak van partijen helemaal niet toetsen, in andere gevallen slechts op een beperkt aantal gronden, en in weer andere gevallen heeft hij een onbeperkte beoordelingsruimte. Noodzakelijkerwijs is de grens die hier wordt getrokken daarom enigszins arbitrair. In dit onderzoek worden wél betrokken de gevallen, waarin weigering gevolg te geven aan een overeenkomst van partijen slechts mogelijk is op een beperkt aantal gronden die door de wet specifiek omschreven zijn. Een bepaling als artikel 133 lid 2 Rv, op grond waarvan de rechter een eenstemmig verzoek van partijen tot uitstel voor het nemen van conclusies volgt tenzij dit zou leiden tot onredelijke vertraging van het geding, maakt kortom wel deel uit van het onderzoek. Niet begrepen in dit onderzoek worden de gevallen waarin de rechter zelf de criteria kan vaststellen die hij hanteert bij het besluit of hij de eensluidende wil van partijen volgt.

1.2.2 *Afwijking door middel van verklaringen of gedragingen*

Soms bepaalt de wet uitdrukkelijk dat partijen *bij overeenkomst* een bepaald procesrechtelijk gevolg in het leven kunnen roepen. Zo volgt uit artikel 8 lid 1 Rv dat de Nederlandse rechter in principe rechtsmacht heeft, indien partijen hem bij overeenkomst hebben aangewezen voor de kennisneming van geschillen. Er zijn echter ook bepalingen waarin niet gesproken wordt over een overeenkomst, maar die een bepaalde verklaring of gedraging van partijen vereisen. Zo volgt uit artikel 255 lid 2 Rv dat partijen in geval van het kort geding kunnen afwijken van het vereiste van een

dagvaarding. Hiervoor is nodig dat partijen vrijwillig ter terechtzitting van de voorzieningenrechter in kort geding verschijnen. Een overeenkomst tussen partijen lijkt niet vereist, het lijkt voldoende dat zij *feitelijk* samen in kort geding verschijnen. Een ander voorbeeld is artikel 229 Rv. Hierin valt te lezen dat de rechter de uitspraak uitstelt 'op verlangen' van de in het geding verschenen partijen. Aan de voorwaarde van artikel 229 Rv lijkt voldaan indien partijen, geheel onafhankelijk van elkaar, aan de rechter verklaren dat zij de uitspraak graag uitgesteld zouden willen zien.¹⁴

Ook dergelijke bepalingen, waarbij afwijking van het procesrecht afhankelijk wordt gemaakt van een bepaalde verklaring of gedraging van partijen, worden betrokken in het onderzoek. Reden is dat partijen in deze gevallen evenzeer de mogelijkheid hebben om de gang van zaken tijdens de procedure te bepalen. Ook hier kunnen zij hun wil opleggen aan de rechter. Feitelijk zal bovendien vaak wel degelijk een afspraak aan het gedrag van partijen ten grondslag liggen. De partijautonomie wordt dan ook wel als grondslag van deze bepalingen gezien.¹⁵

Bovendien is het de vraag, of in deze gevallen inderdaad geen overeenkomst tussen partijen vereist is. Zoals gezegd zal aan het gedrag van partijen vaak wel degelijk een afspraak ten grondslag liggen. Zo is niet goed denkbaar dat partijen toevallig samen in kort geding verschijnen. Dit roept de vraag op of dergelijke bepalingen niet een overeenkomst tussen partijen veronderstellen. Is reeds voldoende dat partijen feitelijk het vereiste gedrag vertonen, of is daarnaast toch ook noodzakelijk dat hieraan wilsovereenstemming ten grondslag ligt? Op deze vraag zal in hoofdstuk 3 worden ingegaan.

Naast de vraag of een overeenkomst tussen partijen in het kader van dergelijke bepalingen *noodzakelijk* is, is het nuttig om te onderzoeken of een dergelijke overeenkomst reeds *voldoende* is. Dienen partijen daadwerkelijk het door de wet vereiste gedrag te vertonen, of zijn zij reeds gebonden aan een voorafgaande afspraak? Ook deze vraag komt in dit proefschrift aan de orde (zie hoofdstuk 7).

1.2.3 Afwijking van het procesrecht

In dit proefschrift worden overeenkomsten onderzocht waarbij partijen de regels die gelden in het proces bepalen. Dergelijke overeenkomsten worden hierna gemakshalve overeenkomsten waarbij partijen afwijken van het procesrecht genoemd, al is van afwijking strikt genomen niet steeds sprake. Soms verklaren partijen bij hun overeenkomst inderdaad een bepaalde regel buiten toepassing en stellen een eigen regel daarvoor in de plaats. Een voorbeeld is de forumkeuze: partijen wijken hierbij af van de wettelijke rechtsmachtregels en bepalen zelf welk forum bevoegd is. In andere gevallen wordt door de overeenkomst wel een bepaalde regel buiten toepassing gelaten, maar hebben partijen niet de vrijheid om hun eigen regel hiervoor in de plaats te stellen. De wet geeft hun enkel de vrijheid om voor een specifiek alternatief te kiezen. Een voorbeeld biedt artikel 398 sub 2 Rv, op grond waarvan partijen kunnen

14 Ook in Duitsland wordt wel onderscheid gemaakt tussen 'Prozessverträge' en 'Gesamtakte'; zie bijv. Schiedermaier 1935, p. 27 e.v.; Wagner 1998, p. 337 e.v.

15 Zie bijv. de parlementaire geschiedenis bij art. 229 Rv; Parl. Gesch. Burg. Procesrecht, Van Mierlo/Bart, p. 402. Zie m.b.t. art. 1052 lid 2 Rv *Kamerstukken I* 1985/86, 18 464, nr. 191b, p. 2-3. Zie m.b.t. art. 18 EEX-Verdrag (art. 24 EEX-Vo) HvJ EG 7 maart 1985, NJ 1986, 336 (Spitzley/Sommer), r.o. 15.

overeenkomen om, in afwijking van het wettelijke stelsel van rechtsmiddelen, sprongcassatie bij de Hoge Raad in te stellen. Ten slotte is denkbaar dat partijen bij overeenkomst niet een bepaalde wettelijke regel buiten toepassing verklaren, maar de wet aanvullen. Zij geven een regeling voor een onderwerp dat in de wet niet geregeld is.

Buiten beschouwing in dit proefschrift blijven overeenkomsten waarbij partijen niet afwijken van het procesrecht, maar van het materiële recht dat hun geschil beheerst. Het onderscheid tussen beide typen overeenkomst valt niet altijd gemakkelijk te maken. Niet gekeken wordt in ieder geval naar de overeenkomst waarbij partijen een rechtskeuze doen. Ook blijft buiten beschouwing de overeenkomst in het kader van de arbitrage waarbij partijen het scheidsgerecht de opdracht geven als goede mannen naar billijkheid te oordelen (zie artikel 1054 lid 3 Rv).

1.2.4 Binding omtrent de uitoefening van een processuele bevoegdheid

In de Duitse literatuur wordt, naast de overeenkomst waarbij partijen afwijken van het procesrecht, vaak nog een ander type procesovereenkomst onderscheiden. Het gaat om overeenkomsten die betrekking hebben op een processuele bevoegdheid. Op vele plaatsen in het wetboek worden aan partijen bevoegdheden toegekend, zoals de bevoegdheid tot het stellen van feiten. Nu wordt het in de Duitse literatuur over het algemeen mogelijk geacht dat partijen zich bij overeenkomst binden omtrent de uitoefening van een dergelijke bevoegdheid. Zij komen dan overeen geen gebruik te maken van een bepaalde bevoegdheid of om haar juist wel uit te oefenen.¹⁶ Zo zouden partijen bijvoorbeeld kunnen afspreken om tijdens de procedure bepaalde feiten niet te stellen. Door een dergelijke overeenkomst wordt, zo lijkt het, niet afgeweken van een regel van procesrecht, maar verbinden partijen zich tot bepaald procesgedrag.¹⁷

In hoofdstuk 4 komt de vraag aan de orde, of een dergelijk type procesovereenkomst ook naar Nederlands recht moet worden erkend. Dergelijke overeenkomsten worden dus niet op voorhand van het onderzoek uitgesloten. Deel van het onderzoeksveld maken daarmee alle overeenkomsten en feitelijke gedragingen van partijen uit, waarmee zij ofwel afwijken van het procesrecht, ofwel zich binden omtrent de uitoefening van een processuele bevoegdheid, en die niet de goedkeuring van de rechter behoeven.

1.3 Onderzoeksvragen

De eerste hoofdvraag die in dit proefschrift centraal staat betreft de toelaatbaarheid van procesovereenkomsten. In welke gevallen kunnen partijen geldig een procesovereenkomst sluiten? Is dit slechts mogelijk indien dit uitdrukkelijk in de wet is bepaald, of kan dit ook in andere gevallen? Niet alleen wordt daarbij gekeken naar de overheidsprocedure, maar ook wordt ingegaan op de arbitrage en het bindend advies voor zover zij het karakter hebben van rechtspraak.¹⁸ Hebben partijen in het kader van

¹⁶ Zie bijv. Wagner 1998, p. 52-57; Baumgärtel 1957, p. 189 e.v.; Schlosser 1968, p. 63 e.v.; Mansel 1996, p. 64 e.v.; Eckardt & Dendorfer 2001, m.n. p. 790.

¹⁷ Zie Wagner 1998, p. 54-57.

¹⁸ Het zuivere bindend advies en de arbitrage op grond van art. 1020 lid 4 Rv blijven dus buiten beschouwing.

deze procedures meer vrijheid om procesovereenkomsten te sluiten of niet? De eerste hoofdvraag luidt kortom: in hoeverre kunnen partijen in de overheidsprocedure door middel van een overeenkomst of door middel van onderling afgestemde verklaringen of gedragingen afwijken van het procesrecht of zich binden omtrent de uitoefening van een processuele bevoegdheid? Welke mogelijkheid hebben zij hiertoe in het kader van arbitrage en bindend advies?

De tweede hoofdvraag die in dit proefschrift aan de orde komt, is de vraag welke werking procesovereenkomsten hebben. Wat zijn de gevolgen van een procesovereenkomst? Worden hierdoor enkel processuele gevolgen in het leven geroepen, of doen zij ook verbintenissen voor partijen ten opzichte van elkaar ontstaan? Indien een van de partijen een procesovereenkomst schendt, pleegt zij dan wanprestatie? Ook is het de vraag of de rechter procesovereenkomsten ambtshalve toepast, of dat partijen zich hierop dienen te beroepen.

Ten slotte wordt in dit proefschrift onderzocht, welke regels op procesovereenkomsten van toepassing zijn. Procesovereenkomsten lijken een hybride karakter te hebben. Aan de ene kant is er sprake van een overeenkomst, aan de andere kant roept deze overeenkomst processuele gevolgen in het leven.¹⁹ Door welk recht worden procesovereenkomsten beheerst? Is dit het burgerlijk recht of het burgerlijk procesrecht? Of dienen beide stelsels wellicht cumulatief te worden toegepast? Ook wordt gekeken naar de inhoud van dit recht op het gebied van procesovereenkomsten. Welke specifieke regels gelden er voor procesovereenkomsten?

1.4 Wijze van onderzoek

In dit proefschrift wordt aan de hand van literatuur- en jurisprudentieonderzoek getracht een antwoord te vinden op de onderzoeksvragen. Daarbij wordt, waar dit relevant wordt geacht, ook aandacht besteed aan het Duitse en het Engelse recht.

Het onderzoek is afgesloten op 15 februari 2012. Met latere ontwikkelingen is slechts incidenteel rekening gehouden.

1.5 Plan van behandeling

De eerste hoofdvraag, betreffende de toelaatbaarheid, komt in deel I van dit proefschrift aan de orde. Daarbij zal in hoofdstuk 3 worden ingegaan op de vraag in welke gevallen op grond van de wet afwijking van het procesrecht mogelijk is, waarna in de volgende hoofdstukken wordt onderzocht of partijen ook een procesovereenkomst kunnen sluiten indien dit niet uitdrukkelijk in de wet is bepaald. In hoofdstuk 4 wordt daartoe een algemeen theoretisch kader ontwikkeld, waarna in hoofdstuk 5, 6 en 7 op de toelaatbaarheid van een aantal specifieke overeenkomsten wordt ingegaan.

De vraag naar de werking van procesovereenkomsten wordt in deel II van dit proefschrift behandeld. In hoofdstuk 8 komt de vraag aan de orde of uit procesovereenkomsten verbintenissen voor partijen voortvloeien, terwijl in hoofdstuk 9 wordt onderzocht of de rechter deze overeenkomsten ambtshalve toepast.

¹⁹ Zie m.b.t. de overeenkomst tot forumkeuze bijv. Kuypers 2008, p. 12, 391; Balk 1975, p. 5.

De laatste hoofdvraag, de vraag naar de regels die procesovereenkomsten beheersen, komt in hoofdstuk 2 en in deel III van dit proefschrift aan de orde. In hoofdstuk 2 wordt in zijn algemeenheid de vraag beantwoord welk recht op procesovereenkomsten van toepassing is. Er is voor gekozen om deze vraag 'los' voor in het proefschrift te behandelen, omdat hij ook voor beantwoording van de andere onderzoeksvragen van belang is. In deel III wordt vervolgens meer specifiek gekeken welke regels voor procesovereenkomsten gelden: hier zal de inhoud van het 'procesovereenkomstenrecht' nader worden vastgesteld.